

Dokument nr. 15:16.

(1997-98)

Spørsmål til skriftlig besvarelse med svar.

Spørsmål nr. 149 - 161.

16. - 29. april 1998.

Innhold

Spørsmål	Side
149. Fra stortingsrepresentant Einar Olav Skogholt, vedr. sprøytebussen, besvart av sosialministeren	3
150. Fra stortingsrepresentant Gunnar Halvorsen, vedr. justering av tidspunktet for forfall av statens avgifter, besvart av finansministeren ...	4
151. Fra stortingsrepresentant Kristin Halvorsen, vedr. Saga Petroleum ASAs engasjement i Libya, besvart av statsministeren	5
152. Fra stortingsrepresentant Børge Brende, vedr. konsesjonssøknad for InnovasjonsMarkedet ASA i Trondheim, besvart av finansministeren	6
153. Fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen, vedr. fergeforbindelsen Stokkvågen-Lovund og Stokkvågen-Træna, besvart av samferdselsministeren	7
154. Fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen, vedr. Fiskerifagskolen i Gravdal, besvart av kirke-, utdannings- og forskningsministeren	8
155. Fra stortingsrepresentant Børge Brende, vedr. Tibet-spørsmålet, besvart av utenriksministeren	9
156. Fra stortingsrepresentant Torstein Rudihagen, vedr. ryggoperasjoner, besvart av helseministeren	10
157. Fra stortingsrepresentant Øystein Djupedal, vedr. aksjetransaksjoner, besvart av finansministeren	11
158. Fra stortingsrepresentant Øystein Djupedal, vedr. oppfølgingstjenesten fra Arbeidskontorene, besvart av kirke-, utdannings- og forskningsministeren	14
159. Fra stortingsrepresentant Hallgeir H. Langeland, vedr. de nye saksbehandlingsreglene i plan- og bygningsloven, besvart av kommunal- og regionalministeren	16
160. Fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen, vedr. norske fiskefartøyer, besvart av justisministeren	17
161. Fra stortingsrepresentant Aud Gaundal, vedr. bostøtte, besvart av finansministeren	18

Dokument nr. 15:16.

(1997-98)

Spørsmål til skriftlig besvarelse med svar.

Spørsmål nr. 149.

Innlevert 16. april 1998 av stortingsrepresentant Einar Olav Skogholt.

Besvart 23. april 1998 av sosialminister Magnhild Meltveit Kleppa.

Spørsmål:

«I media framgår at Ullevål sykehus vurderer egenandel for bruk av hjelpemidler fra sprøytebussen i Oslo. Kan statsråden bekrefte at egenandeler ikke vil bli innført for denne tjenesten?»

Begrunnelse:

Jeg viser til at jeg i spørretimen for en tid tilbake spurte hva sosialministeren kunne/ville gjøre for å hindre at sprøytebussen i Oslo ble flyttet ut av Oslo sentrum.

For å spare penger skulle bussen gjøres mindre tilgjengelig. Nå virker det som Ullevål sykehus ønsker å spare penger på en annen måte, nemlig ved å ta betalt for sprøytene, kanylene, kondomene og returboksene som deles ut til de narkomane.

Sprøytebussen må forbli i Oslo sentrum og egenandeler for denne tjenesten må ikke bli innført.

Svar:

I mitt svar til representanten Skogholt i spørjetimen i Stortinget 18. mars d.å. gjorde eg greie for bakgrunnen for oppstarten av AIDS-informasjonsbussen eller sprøytebussen. Eg peika på at bussen no vert evaluert, mellom anna for å framskaffa eit betre grunnlag for avgjerd med omsyn til framtidig organisering og finansiering av tiltaket. Evalueringa vert slutført i juni 1998.

AIDS-informasjonsbussen vert finansiert av Sosial- og helsedepartementet og Oslo kommune med 50% kvar. Departementet har henta "sine" midlar frå handlingsplanen mot HIV/AIDS-epidemien. Oslo kommune har ansvar for sjølve gjennomføringa av tiltaket.

Departementet har ikkje motteke signal frå Oslo kommune som tyder på at dei tek sikte på å innføre eigenandelar for bruk av hjelpemidler frå sprøytebussen.

Smittevern på dette området er ei kommunal oppgåve. Eg har stor tiltru til at Oslo kommune ikkje innfører ordningar som kan svekka dette.

Eg vil og peika på at smittevernlova § 6-1 om rett til smittevern m.m andre ledd, slår fast at den, som det etter ei fagleg vurdering er grunn til å tru er i fare for å bli smitta med ein allmennfarleg smittsam sjukdom, har rett til nødvendig smittevernhjelp i form av vaksinasjon, informasjon og anna nødvendig førebyggjande hjelp. Anna nødvendig førebyggjande hjelp vil her omfatta til dømes sprøyter og kondom. For personar som ikkje kan betala for slik hjelp, skal tiltaket vera gratis. For personar som kan betala, er det juridisk ikkje noko i vegen for at det kan krevjast økonomisk godtgjering. I denne saka vil det vera vanskeleg å vurdere kven som kan betala, og kven som ikkje kan betala før slike tenester. Same paragraf og ledd siste setning lyder: «Smittevernhjelp som nevnt i dette leddet kan ikke nektes med den begrunnelse at det ikke er dekning for utgiftene på vedtatte budsjetter».

Spørsmål nr. 150.

Innlevert 20. april 1998 av stortingsrepresentant **Gunnar Halvorsen.**

Besvart 28. april 1998 av finansminister **Gudmund Restad.**

Spørsmål:

«Mange som lever av trygd får økonomiske problemer i slutten av trygdeutbetalingsperioden. Store statlige avgifter, som f.eks. årsavgift for bil, forfaller til betaling den 17. i måneden, mens trygden utbetales 20. i måneden.

Vil finansministeren justere tidspunktet for forfall av statens avgifter til 20. i måneden?»

Svar:

Årsavgiften forfaller den 15. mars hvert år. Deres betalingsfristen utløper på en lørdag, søndag eller hellig/høytidsdag utskytes fristen til nærmeste virkedag.

Etter gjeldende regelverk skal det betales årsavgift for alle avgiftspliktige kjøretøy som er registrert pr. 1. januar. I stedet for eventuelt å forskyve fristen til etter 20. mars for å ta hensyn til tidspunktet for utbetaling av trygdeytelser i mars måned, kan det således være vel så aktuelt å fastsette et tidligere betalingstidspunkt som ligger nærmere årsskiftet, f.eks. 25. februar.

Någjeldende forfallstidspunkt har stått uendret i en årrekke, er vel innarbeidet og godt kjent av de avgiftspliktige. Dette letter planleggingen av den enkeltes privatøkonomi frem mot forfallsdagen. En omlegging av forfallstidspunktet ville derfor kunne skape usikkerhet blant de avgiftspliktige. En endring av forfallstidspunkt vil dessuten kunne forskyve «likvi-

ditetsulempen» til andre grupper som mottar utbetalinger på andre datoer.

Utskriving av årsavgiften foretas årlig for mer enn 2 millioner kjøretøy, og innbringer omlag 4,1 milliarder kroner til statskassen pr år. Avgiften representerer en betydelig inntektskilde for staten og er samtidig forholdsvis enkel å administrere. En eventuell endring av forfallsdatoen vil på grunn av det høye antall utskrivninger og dagens tilgjengelige systemløsninger for innbetaling, kunne medføre uforholdsmessige omkostninger såvel økonomisk som administrativt.

Regelverket om årsavgift er imidlertid under løpende vurdering. Dette gjelder også spørsmål om forfallstidspunktet, samt spørsmål om overgang til f.eks. halvårlige innbetalinger. Vurderingene må bli ses i lys av de tekniske systemløsninger som for tiden er under utvikling i toll- og avgiftsetaten, og de økonomiske og administrative konsekvensene ved slike endringer. Departementet anser det ikke som hensiktsmessig å gjøre endringer i dagens system før disse og andre sentrale forhold er tilstrekkelig vurdert. I den grad dette er klarlagt i tide, vil et endret forfallstidspunkt bli vurdert i forbindelse med fremleggelsen av budsjettet for 1999.

Statens øvrige avgifter med faste forfall innkasseres stort sett gjennom næringslivet, og reiser ikke de samme spørsmål i forhold til de trygdedes innteksstrømmer.

Spørsmål nr. 151.

Innlevert 20. april 1998 av stortingsrepresentant **Kristin Halvorsen.**

Besvart 24. april 1998 av statsminister **Kjell Magne Bondevik.**

Spørsmål:

«Det norske selskapet Saga Petroleum ASA øker nå sitt engasjement i Libya. Norges Bank har reagert på at de avtaler som Saga Petroleum har inngått i Libya ikke er blitt forelagt Norges Bank før avtalene ble inngått. Mener statsministeren at Sagas engasjement i landet er forenlige med den internasjonale sanksjonspolitikken mot Libya, og mener statsministeren at Saga Petroleum burde forelagt de nye avtalene for Norges Bank og på hvilken måte vil Regjeringen følge opp FNs sanksjoner mot Libya?»

Begrunnelse:

Det norske oljeselskapet Saga Petroleum ASA har ifølge Aftenposten utvidet sitt engasjement i Libya uten tillatelse fra Norges Bank. Dette er i følge Norges Bank i strid med reglene for sanksjoner mot landet. Norges Bank har ansvaret for å overvåke at norske selskaper overholder sanksjonene mot Libya. I et hemmeligstemplet brev til UD skriver Norges Bank blant annet:

- På bakgrunn av teksten i sanksjonsforskriften (...) legger Norges Bank til grunn at de avtaler som Saga Petroleum ASA har inngått om videreutvikling av sin virksomhet i Libya, skulle vært forelagt Norges Bank før avtale ble inngått.

Saga på sin side viser til at de har informert Utenriksdepartementet og ettersom UD ikke har hatt noen innvendinger, mener Saga at deres engasjement har blitt godkjent av norske myndigheter.

Så sent som april 1996 frarådet Kjell Magne Bondevik norske selskaper å handle med Muammar al-Gadafi. Samtidig sa også daværende stortingsrepresentant, nåværende olje- og energiminister, Marit Arnstad, at hun var forskrekket over Sagas Libya-handel. Det vil i denne sammenheng være interessant å få statsministerens syn på norske sanksjoner overfor Libya, samt en vurdering av hvorvidt Saga Petroleum har opptrådt korrekt i denne saken.

Svar:

FN-sanksjonene mot Libya er fulgt opp i norsk rett ved forskrift nr 213 av 10. april 1992 med senere endringer. Forskriften er gitt med hjemmel i lov av 7. juni nr 4 1968 til gjennomføring av bindende vedtak av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråd.

Bakgrunnen for de sanksjoner FN har vedtatt mot Libya er at landet ikke har etterkommet kravet om å utlevere to libyske etterretningsoffiserer som britisk, amerikansk og fransk etterforskning har utpekt som

ansvarlige for terroristhandlinger i forbindelse med to flyulykker i 1988 og 1989, bl.a. Lockerbie-ulykken i Skottland.

Sanksjonene mot Libya omfatter særlig boikott av libysk luftfart og forbud mot leveranser av fly eller flykomponenter, våpenembargo og forbud mot militær bistand og opplæring, forbud mot leveranser av nærmere spesifisert utstyr, frysing av libyske midler i utlandet samt forbud mot å gjøre andre finansielle midler tilgjengelig for Libya. Sanksjonene mot Libya er begrensede i omfang, og innebærer ikke så omfattende handelssanksjoner som det er mot Irak (og tidligere var mot Jugoslavia).

Siden finansielle transaksjoner kan reise kompliserte spørsmål, er Norges Bank i forskriften gitt visse kontrollfunksjoner for å sikre gjennomføring av FN-sanksjonene på dette området. Ingen slike transaksjoner med Libya eller libyske interesser i tredjeland kan etter forskriften gjennomføres uten Norges Banks samtykke. På andre områder av sanksjonene blir kontrolloppgavene ivaretatt av andre ansvarlige myndigheter.

Norges Bank har bedt om Utenriksdepartementets vurdering av hvorvidt flere prosjekter av Saga Petroleum ASA i Libya som hver for seg ikke omfattes av sanksjonene likevel samlet vil kunne anses å være i strid med sanksjonene.

Det norske selskapet er bare ett av flere oljeselskaper for forskjellige land som har engasjert seg i Libya. På bakgrunn av en fortolkning av FN-sanksjonene, andre berørte lands vurderinger, og på basis av de opplysninger Saga Petroleum ASA har gitt, har Utenriksdepartementet kommet til at selskapets planlagte engasjement i Libya ikke anses å være i konflikt med sanksjonene. Saga Petroleum ASAs virksomhet i Libya må imidlertid løpende vurderes, slik at selskapet ikke på noe tidspunkt kommer i skade for å gjøre finansielle midler tilgjengelige for libyske myndigheter eller libysk-kontrollerte selskaper, eller på annen måte bryter sanksjonene.

Forskriften fastsetter ikke plikt for et selskap til på forhånd å forelegge relevante avtaler for Norges Bank. Dersom gjennomføringen av slike avtaler vil innebære transaksjoner som krever Norges Banks samtykke, og avtalene først forelegges Norges Bank i ettertid, løper imidlertid selskapet den risiko at Norges Banks vurdering av transaksjonene i relasjon til sanksjonene blir en annen enn selskapets. Norges Bank vil måtte nekte samtykke til enhver transaksjon som er i strid med sanksjonene, uavhengig av om avtaler allerede er inngått eller ikke.

Saga Petroleum ASA har, som ethvert annet norsk selskap, selv ansvaret for at dets utenlandsen-gasjementer til enhver tid gjennomføres i samsvar med norsk lovgivning, herunder norsk gjennomføring av FN-sanksjoner. Utenriksdepartementet kan gi råd om hvordan sanksjonsforskriftene bør fortolkes, men det vil – hvis spørsmålet kommer på spissen – være opp til domstolene å avgjøre hvorvidt forskriftene i et konkret tilfelle er overtrådt eller ikke.

Når det gjelder sakens politiske sider, innebærer ikke Regjeringens holdning noen støtte til norsk næ-

ringslivsengasjement i Libya. Det er helt misvisende når det i pressen er hevdet at norske myndigheter har gitt grønt lys for norske investeringer i Libya. Regjeringen oppfordrer tvert imot norsk næringsliv til å være tilbakeholdne med å engasjere seg i Libya, på grunn av menneskerettighetssituasjonen i landet, så vel som FNs Sikkerhetsråds sanksjonsvedtak. Regjeringen har også understreket at næringslivet har et selvstendig ansvar for å vurdere hvor de engasjerer seg.

Spørsmål nr. 152.

Innlevert 22. april 1998 av stortingsrepresentant Børge Brende.

Besvart 29. april 1998 av finansminister Gudmund Restad.

Spørsmål:

«Et fremtidsrettet og nyskapende investeringsselskap i Trondheim, InnovasjonsMarkedet ASA, har nå ventet i snart 10 måneder på de sentrale myndigheters behandling av en konsesjonssøknad. I mellomtiden påløper usikkerhet og store kostnader som etablererne må bære. De små og mellomstore bedriftene som kunne fått tilført egenkapital ved hjelp av dette selskapet blir også hindret i sin utvikling. Kan finansministeren opplyse når et snarlig, positivt svar vil foreligge i denne sak?»

Begrunnelse:

Når det gjelder den nærmere begrunnelse for hvorfor det er ønskelig med en snarlig og positiv reaksjon fra departementets side vil jeg vise til brev av 16. mars 1998 fra ordføreren i Trondheim til finansministeren, samt detaljerte fremstillinger som departementet har fått oversendt i anledning konsesjonsbehandlingen. Det foretak det her dreier seg om kan gi grunnlag for å utvikle et fremtidsrettet og helt nytt investeringsselskap som kan tilføre småbedrifter og grundere startkapital. Et viktig virkemiddel for å få fremskaffet denne kapitalen er samtidig å etablere en databasert markeds plass som gjør det mulig for investorene å omsette sine eierandeler i slike bedrifter på en smidigere og mer betryggende måte enn i dag. Det vil være det første selskap i sitt slag i Norge, med Selskapet for Industrivekst SF, SIVA, som medeier og viktig initiativtaker. Og Trondheim er altså, ikke

overraskende, valgt som det sted hvor dette interessante prosjekt skal utvikles og etableres.

De juridiske betraktningene omkring saken som Kredittilsynet har presentert for departementet konkluderer med at den markeds plassen det søkes om konsesjon for godt kan etableres som en filial eller et underbruk av et tilsvarende selskap som finnes i Sverige. EØS-avtalen gjør at det fullt ut er mulig uavhengig av norske myndigheters velvilje. Men fordi initiativtakerne ønsker å bygge opp kompetansen og drive dette fra Trondheim og Norge, og fordi den norske lovgivningen kan sies å være noe foreldet og tvetydig på disse punkter, har søkerne nå måttet vente i snart et år på en avklaring av konsesjonsspørsmålet.

Svar:

Innovasjonsmarkedet AS har søkt om konsesjon som verdipapirforetak etter verdipapirhandelloven. Det er Kredittilsynet som gir slik konsesjon.

Virksomheten Innovasjonsmarkedet AS planlegger å drive reiser enkelte prinsipielle spørsmål. I et brev til Finansdepartementet 14. januar 1998, ba Kredittilsynet om en vurdering av om den planlagte virksomheten også måtte ha konsesjon som børs etter børsloven. I et brev til Kredittilsynet 28. april 1998, har Finansdepartementet konkludert med at virksomheten ikke må ha konsesjon etter børsloven.

Saken er nå til behandling i Kredittilsynet, som skal avgjøre om foretaket skal få konsesjon som verdipapirforetak etter verdipapirhandelloven.

Spørsmål nr. 153.

Innlevert 23. april 1998 av stortingsrepresentant Steinar Bastesen.

Besvart 30. april 1998 av samferdselsminister Odd Einar Dørum.

Spørsmål:

«Mitt spørsmål til statsråden blir da; vil statsråden sette i verk tiltak for å løse det akutte problemet som har utviklet seg over tid i fergeforbindelsen Stokkvågen - Lovund og Stokkvågen - Træna?»

Begrunnelse:

Jeg har tidligere stilt spørsmål om fergeforbindelsen Stokkvågen - Lovund og Stokkvågen - Træna, men jeg drister meg allikevel til på nytt å sette søkelyset mot dette. Forbindelsen Stokkvågen - Lovund er særlig problematisk og problemene øker for hver dag. Det går nå mot turistsesong, kombinert med enorm næringsaktivitet med stor trailertrafikk med eksport av laks og annen fisk fra Lovund og Træna.

Problemet ligger i at forbindelsen Stokkvågen - Træna er klassifisert som riksveg mens forbindelsen Stokkvågen - Lovund er klassifisert som fylkesveg. På begge forbindelsene er det for liten kapasitet og de går parallelt. Hele forbindelsen må oppgraderes til riksvegforbindelse slik at materiellet kan utnyttes maksimalt. Samarbeid mellom de to forbindelsene umuliggjøres fordi det er to forskjellige budsjetter som anvendes. Det må dessuten bygges eller leies inn en ferge med tilstrekkelig kapasitet.

Nå er jo regelverket slik at det skal være et visst antall husstander på hvert anløp for at forbindelsen skal bli klassifisert som riksvegforbindelse. Det tas med andre ord ikke hensyn til den næringsaktivitet som utøves i området. Det er åpenbart at disse reglene er feil og fører til tap av både eksportinntekter for landet samt skatt og avgifter.

Jeg vil foreslå følgende nødløsning for statsråden; før turistsesongen 1998 omklassifiseres fylkesveg-sambandet til riksvegsamband. Eneste kostnad med omklassifisering er å skifte skilt fra fylkesveg til riksveg, samt innleie av ekstraferge. En får da utnyttet det eksisterende materielle maksimalt.

Svar:

Som det tidligere er redegjort for administreres både fylkesvegferjesambandet og riksvegferjesambandet til Træna av vegkontoret i Nordland. Samlet kapasitet disponeres rasjonelt i og med at ferjene trafikkerer begge samband uavhengig av at sambandene har ulik status. En eventuell omklassifisering vil slik sett ikke gi en bedre utnytting av materiellet.

Samferdselsdepartementet er kjent med at kapasiteten i fylkesvegferjesambandet ikke tilfredsstillende næringslivets behov. Lignende problemer finnes også i enkelte eksisterende riksvegferjesamband.

Materielsituasjonen i riksvegferjedriften er så stram at det på kort sikt vanskelig vil la seg gjøre å bedre kapasiteten i de aktuelle ferjesambandene. Dette gjelder enten fylkesvegsambandet blir omklassifisert eller muligheten for utleie av ferge fra riksvegferjedriften om det ikke skjer noen omklassifisering.

Departementet ønsker, som varslet i budsjettet for 1998, å foreta en gjennomgang av gjeldende kriterier for omklassifisering av ferjesamband. En gjennomgang av kriterier er sentralt ettersom dette kan få betydning for den bredere utforming av ferjepolitikken.

Spørsmål nr. 154.

Innlevert 23. april 1998 av stortingsrepresentant Steinar Bastesen.

Besvart 30. april 1998 av kirke-, utdannings- og forskningsminister Jon Lilletun.

Spørsmål:

«Allikevel vil jeg spørre statsråden om det er mulig for departementet å øremerke midler i overføringerne til Nordland Fylke med 6 millioner kroner slik at problemene ved Nordland Fiskerifagskole kan løses?»

Begrunnelse:

Nordland Fiskerifagskole, Gravdal har i 52 år arbeidet for å få fast opplæringsfartøy tilknyttet sin skole. Nordland Fiskerifagskole er en av de eldste i landet og det er et påtregende behov for fartøy. Skolen har løst problemet tidligere ved å leie fartøy, noe som ikke er en god løsning. Skolen trenger ca 6 millioner kroner for å få til en tilfredsstillende permanent løsning.

I forbindelse med Reform 94 pålegger læreplanen skolen aktiviteter som for Nordland Fiskerifagskoles vedkommede klart innebærer at opplæring må foregå på fartøy. Det nytter for eksempel ikke å lære teoretisk hvordan det er å stå på et gyngende båtdekk.

Når man så vet at Fiskerifagskolen står for opplæring av folk til Norges største eksportnæring etter olje, så virker det uforståelig at det 52 år gamle kravet ikke er oppfylt. Jeg er klar over at Nordland Fiskerifagskole sorterer under Nordland Fylke og departementet kan skyve ansvaret over på fylket.

Svar:

Nordland Fiskerifagskole tilbyr bl a grunnkurs naturbruk og videregående kurs I fiske og fangst. Tilbudet følger hovedmodellen i videregående opplæring med to år opplæring i skole og to år i bedrift. Et-

ter gjennomført opplæring på grunnkurs og videregående kurs I skal den teoretiske delen av fag/svenneprøven normalt avlegges. Elevene skal da kunne tegne lærekontrakt med en bedrift. De to årene i bedrift består av et år opplæring og et år verdiskapning. Også i bedrift/båt skal det foregå en systematisk opplæring knyttet til læreplanen for faget fiske og fangst.

Gjennom målformuleringer beskriver læreplanene den kompetanse elevene/lærlingene skal oppnå. For å nå målene i læreplanene kan opplæringen organiseres og tilrettelegges på flere måter. Det er skoleier og skole som har ansvar for organisering og tilrettelegging av opplæringen. For at den praktiske delen av opplæringen skal bli så realistisk og god som mulig, også når den foregår i skole, er det ofte ønskelig at opplæringen skjer i nært samarbeid med arbeidslivet og i perioder også eventuelt ved utplassering av elevene i bedrift, f eks båt.

Ved innføring og gjennomføring av Reform 94 ble det bevilget til sammen over 700 mill. kroner til delfinansiering av utstyr og ombygging av lokaler innenfor videregående opplæring. Midlene er fordelt mellom fylkeskommunene etter objektive kriterier. Regnskapsrapporter fra fylkeskommunene viser at midlene er benyttet på samtlige studieretninger.

Departementet skal i år fordele 59 447 000 kroner til utstyr og ombygging av lokaler innenfor videregående opplæring. Det legges opp til at midlene fortsatt skal fordeles etter objektive kriterier. Også i år vil Nordland fylkeskommune få tildelt utstyrsmidler som en følge av Reform 94. Det er opp til fylkeskommunen å disponere midler der behovet er størst.

Spørsmål nr. 155.

Innlevert 23. april 1998 av stortingsrepresentant Børge Brende.

Besvart 5. mai 1998 av utenriksminister Knut Vollebæk.

Spørsmål:

«I New Delhi sultestreiker seks tibetanere. Deres krav er at FN igjen skal ta opp Tibet-spørsmålet, de vil at FN skal ta opp forhandlingene med Kinas regjering og den tibetanske eksilregjeringen, og at det utpekes en spesiell FN-rapportør for Tibet. Tibet ble drøftet i generalforsamlingen i 1959, 1961 og 1965. Det avstedkom resolusjoner som bl.a. tok til orde for selvbestemmelse for Tibetanerne. Hvilke initiativ vil norske myndigheter ta for at Tibet-spørsmålet igjen kommer blir satt på dagsorden?»

Begrunnelse:

Tibetanerne har siden 1950 kjempet for å få tilbake sin frihet og bevare sin kultur. Tibetanerne har ikke mistet håpet, men tiden kan være i ferd med å løpe ut. Under det kinesiske styret har hundretusener av tibetanere mistet livet på grunn av utstrakt hungersnød, henrettelser, tortur og mishandling. Under kulturrevolusjonen ble nær samtlige av Tibets 6000 klostre og templer rasert. Amnesty International har dokumentert alvorlige og utbredte brudd på menneskerettigheter i Tibet, inkl. vilkårlige arrestasjoner, fengsling på politisk grunnlag og tortur.

Ytringsforbud, forsamlingsforbud og begrensninger av religionsfriheten er en del av tibetanernes hverdag.

Tibet er det fattigste av alle områdene under kinesisk styre, med høy analfabetisme og spedbarnsdødelighet. Samtidig diskrimineres tibetanerne systematisk innenfor arbeidsmarkedet, utdanning og helse.

Masseinnvandring av kinesere til Tibet gjør at Tibetanerne er i ferd med å bli en minoritet i sitt eget land.

Svar:

Det er riktig som representanten Børge Brende påpeker at Tibet-spørsmålet sto på dagsordenen for FNs Generalforsamling i 1959, 1961 og 1965. Generalforsamlingen vedtok i de nevnte år resolusjoner som hovedsakelig dreide seg om tibetanernes humanitære og menneskerettslige situasjon, og som Norge stemte for. I motsetning til i 1959 og 1961, var det i 1965-resolusjonen ingen henvisning til spørsmålet

om retten til selvbestemmelse. Siden har Tibet-spørsmålet ikke blitt satt opp som egen sak på FNs dagsorden. Det anses ikke i dag å være politisk grunnlag for at spørsmålet igjen skal kunne bli et eget dagsordenpunkt i FN eller gjøres til gjenstand for spesielle initiativ fra FNs Generalsekretær. Bakgrunnen for dette er at det store flertallet av FNs medlemsland, herunder Norge og alle de andre vestlige landene, har anerkjent Folkerepublikken Kinas suverenitet over Tibet.

Selv om man i FN ikke lenger tar opp spørsmål som direkte vedrører Tibets status, tas de humanitære og menneskerettslige aspekter ved tibetanernes situasjon i høy grad opp, av bl.a. Norge.

Norge har i FNs Generalforsamling og Menneskerettighetskommisjon gjentatte ganger tatt opp menneskerettighetssituasjonen i Tibet og oppfordret de kinesiske myndigheter til å respektere tibetanernes religiøse og kulturelle identitet.

De samme humanitære og menneskerettighetsrelaterte spørsmålene tas opp i våre bilaterale samtaler med kinesiske myndigheter. I disse samtaler berører vi også Tibet-spørsmålet ved at vi oppfordrer Beijing til forhandlinger med Dalai Lama i spørsmål som gjelder graden av indre selvstyre for Tibet innen rammen av fortsatt kinesisk suverenitet. Norske myndigheter har stor respekt for Dalai Lama og den ikke-voldslinjen han representerer. Representanter for regjeringen har flere ganger mottatt ham til samtaler som Nobelpris-vinner og religiøs leder.

Når det gjelder de seks tibetanerne som har sultestreiket i New Delhi, har vi fulgt deres situasjon med dyp bekymring. Situasjonen er nå inne i en ny fase ved at de indiske myndighetene for noen dager siden besluttet å tvangsinnlegge dem for medisinsk behandling og næringstilførsel. Vi har registrert at de sultestreikende fortsatte streiken på tross av Dalai Lamas direkte intervensjon for å få den avsluttet. Den norske ambassaden i New Delhi besøkte de streikende for å uttrykke vår dype humanitære bekymring, oppfordre dem til å avbryte streiken, samt forsikre dem om at Norge vil fortsette å ta opp tibetanernes situasjon både bilateralt med kinesiske myndigheter og multilateralt i relevante fora. Regjeringen vil nøye følge den videre utvikling i saken.

Spørsmål nr. 156.

Innlevert 24. april 1998 av stortingsrepresentant **Torstein Rudihagen.**

Besvart 30. april 1998 av helseminister **Dagfinn Høybråten.**

Spørsmål:

«Søknad om Fylkeskommunal garanti for ryggoperasjon på Senter for Ortopedi blir avslått med henvisning til avtale mellom Oslo kommune og St. Elisabeth sjukehus i Uppsala. Dette medfører ekstra plager, byråkrati og kr. 130.000 mer i utgifter. Vil Helseministeren vurdere regelverket og fornuften i dette, og vil Helseministeren gjøre noe i denne saken?»

Begrunnelse:

En pasient som ble ryggoperert for spondylolisthese ved Martina Hansens Hospital i 1991, har også siden hatt store ryggmerter. Ved undersøkelse på Riskhospitalet Senter for Ortopedi i mars, konkluderes det med klar indikasjon for reoperasjon og pasienten settes på venteliste.

Pasienten bor i Oslo og det søkes om fylkeskommunal garanti. I svaret fra Oslo kommune, Ullevål sykehus ved sjefslegen 02.04 98, avslås garantien.

I brevet vises det til at det ytes garanti for behandling, utenfor Oslo kommunes egne sykehus når disse ikke har kompetanse, men ikke ved manglende kapasitet. Samtidig sies det at Oslo kommune for tiden har for liten kapasitet, og at det derfor er inngått avtale mellom Oslo kommune og St. Elisabeths sjukehus i Uppsala.

Dette betyr at aktuelle pasienter henvises fra Nevrokirurgisk avdeling, Ullevål sykehus, til vurdering ved Volvat Medisinske Senter for eventuell senere operasjon i Sverige.

Det synes som det er liten fornuft og fleksibilitet i dette, all den tid Senter for Ortopedi på Rikshospitalet har kompetanse og kan gjennomføre operasjonen. Hvorfor da gå veien om Ullevål, Volvat og Sverige, når dette medfører store plager for pasienten og store ekstrakostnader for det offentlige?

Svar:

Spørsmålet er stilt med utgangspunkt i en konkret sykehistorie til en ryggpasient og gjelder regelverket for henvisning av pasienter fra Oslo kommune til Rikshospitalets senter for ortopedi og til behandling i utlandet.

Ullevål sykehus opplyser at den aktuelle pasienten bor i Oslo. I samsvar med regelverket er det da Oslo kommunes oppgave å sørge for at pasienten får den nødvendige behandling. I utgangspunktet henviser Ullevål sykehus bare pasienter til andre sykehus ved mangel på kompetanse. I forbindelse med slike henvisninger blir det gitt garanti.

For å få redusert ventetiden for pasienter med brudd på ventetidsgarantien vedtok Stortinget i 1996 at det skulle opprettes en pasientbro til utlandet i 1997. Hovedprinsippet var at pasientbromidlene hovedsakelig skulle brukes til behandling i utlandet, eller til import av utenlandske behandlingsteam. 22 mill. kroner av bevilgningen i 1997 er overført til inneværende år. Bevilgningen er ellers ikke videreført.

Ullevål sykehus opplyser at Oslo kommune i forbindelse med statlige pasientbromidler har inngått en samarbeidsavtale om ryggoperasjoner med St. Elisabethsykehuset i Uppsala. Dette er altså i samsvar med Stortingets forutsetninger for bruk av pasientbromidlene. Pasienter som henvises fra Ullevål til St. Elisabethsykehuset, blir først undersøkt ved Volvat medisinske senter av leger fra St. Elisabethsykehuset. Dette gjøres for å spare pasienter som kanskje likevel ikke skal opereres for unødige reiser.

En del av pasientbromidlene er også blitt benyttet til innenlandske ventetidsdugnader, men dette gjaldt ikke ryggpasienter. Utover de pasientbromidlene som gjenstår for 1998, er det ikke aktuelt å videreføre ordningen i sin nåværende form. I stedet satser jeg på å få ned ventelistene ved økte ressurser, bedre utnyttelse av det eksisterende personellet, gjennom bedre organisering og ledelse og ved mer rasjonell arbeidsdeling mellom sykehusene.

Spørsmål nr. 157.

Innlevert 28. april 1998 av stortingsrepresentant Øystein Djupedal.

Besvart 5. mai 1998 av finansminister Gudmund Restad.

Spørsmål:

«Jeg viser til oppslag i media de siste dagene om skattemotiverte aksjetransaksjoner mellom norske og utenlandske investorer. Norske skatteregler gjør det lønnsomt for utenlandske aksjonærer å «selge» til norske eiere rett før utbytteutdeling, for så å «kjøpe» tilbake de samme aksjene etter at utbyttet er utbetalt. Hvilke initiativ vil finansministeren ta for å tette dette smutthullet i norsk skattelovgivning?»

Begrunnelse:

Jeg viser til oppslag i media de siste dagene om skattemotiverte aksjetransaksjoner mellom norske og utenlandske investorer. Saken gjelder kjøp og salg av aksjer i tidspunktet rundt utdeling av aksjeutbytte. Bakgrunnen for at dette gjøres er at norske skatteregler gjør det lønnsomt for utenlandske aksjonærer å «selge» til norske eiere rett før utbytteutdeling, for så å «kjøpe» tilbake de samme aksjene etter at utbyttet er utbetalt.

Til Aftenposten har ekspedisjonssjef Thorbjørn Gjølstad i Finansdepartementets skatte- og avgiftsavdeling betegnet dette som «en gråsoner som nok kan fortjene en nærmere gjennomgang».

Etter SVs syn er det meget uheldig at gunstige skatteregler blir misbrukt i rene pro forma-transaksjoner kun med den hensikt å redusere egen skatt. Særlig betenkelig er det når det viser seg at den statskontrollerte banken DnB har stått sentralt i dette spillet.

Jeg ber finansministeren snarest mulig ta initiativ til at dette smutthullet i norsk skattelovgivning tettes.

Svar:

1.

I den senere tid er det avdekket at det like før utbytteutdeling i norske børsnoterte konsern har blitt omsatt unormalt store mengder aksjer i selskapet. Det er grunn til å tro at det dreier seg om skattemotiverte transaksjoner hvor utenlandske aksjeeiere selger sine aksjer til norske kjøpere for å unngå å stå på aksjonærlisten på datoen for generalforsamlingen/utbytteutdeling. Utbytte på aksjer tilfaller de som er eiere av aksjen når generalforsamlingen eller bedriftsforsamlingen fatter beslutning om å utdele utbytte, evt de som er eiere på utbetalingsdagen dersom dette bestemmes i utbyttevedtaket.

Slik saken er fremstilt i media foreligger det tilfelle hvor aksjene solgt med særskilt gjenkjøpsavtale som innebærer rett og plikt til tilbakekjøp av tilsva-

rende antall aksjer i løpet av relativt kort tidsrom. Kjøperne er i stor grad norske meglerforetak som har aksjene stående på egne konti i den angjeldende perioden.

Det er videre opplyst at den utenlandske eieren selger aksjene til en relativt høyere pris siden kjøper vil motta utbytte. Gjenkjøpsprisen er lavere da den reflekterer at selskapets verdier er redusert som en følge av utdeling av utbytte. Transaksjonen innebærer i utgangspunktet gevinst for begge parter: Den norske kjøper får utbetalt utbytte, og den utenlandske aksjeeier har solgt sine aksjer til en høy pris, for så å få kjøpe tilsvarende aksjer tilbake til en lavere pris. I tillegg unngås norsk kildeskatt på utbyttet. Den norske aksjonæren kan imidlertid ikke kreve fradrag for den verdinedgang på aksjen som skyldes utdeling av utbytte, jf selskapskatteloven § 5-3 nr 4.

Departementet er blitt kjent med at den samme virkningen også kan søkes oppnådd uten at aksjene overdras til en norsk aksjonær. I stedet for å overdra aksjene overdras retten til utbytte til en norsk skattyter rett før selskapet vedtar utdeling av utbytte, slik at den norske skattyteren står oppført som berettiget til utbytte på det tidspunkt selskapet vedtar utbytte utdelt (såkalt "flubbing"). Vederlaget vil tilnærmet tilsvare det utbytte som utdeles (som normalt vil være kjent noe tid før vedtaket), likevel slik at den norske skattyteren mottar en premie for å delta i transaksjonen. Etter aksjelovene våre kan rett til utbytte overdras for ett tidsrom av inntil to år.

I Norge gjelder det en særlig kildeskatteplikt for utenlandske aksjonærer som mottar utbytte fra norske selskaper. Mange stater har tilsvarende kildeskattesystemer. Kildeskatten i Norge innebærer at utdelt utbytte ut av landet skattlegges her i tillegg til at det utdelende selskapet er skattlagt her for sitt overskudd uten fradrag for utbytteutdeling. Innenlandske aksjonærer slipper inntektsskatt på mottatt utbytte gjennom godtgjørelsesmetoden, men denne gjelder ikke for utlendinger og deres kildeskatt. Kildeskattesatsen i Stortingets årlige skattevedtak er 25 pst, men er (gjensidig) redusert i en rekke skatteavtaler. Den vanligste satsen for enkeltpersoner er således 15 pst. (Ved utenlandsk eie av større aksjeposter, f eks over 25 pst eller i mor-datterselskapsforhold, er satsen ofte redusert til 0, men det er neppe slike aksjeposter som omsettes omkring utbyttetidspunktet.)

Det kan synes å være besparelsen av kildeskatt som driver utlendinger til å selge seg ned like før utbyttetidspunktet, og så kjøpe seg opp igjen like etterpå. Fordi salgskursen er høyere enn kjøpskursen på

grunn av utbyttevirkningen på kursen, blir det teknisk sett en salgsgevinst for utlendingen. Dette utløser ingen gevinstskatteplikt i Norge, fordi utenlandsbosatte ikke har slik skatteplikt her. Men forutsetningen for at besparelse av norsk kildeskatt som nevnt skal være interessant, vil normalt være at utlendingen heller ikke blir gevinstbeskattet i sitt hjemland for denne gevinsten på de norske aksjene. Dette vil variere fra land til land.

2.

Forutsetningen for at de skisserte transaksjonene ovenfor skal innebære skattefordeler er at transaksjonene også er bindende for ligningsmyndighetenes anvendelse av skattelovgivningen.

Fra tid til annen reiser den praktiske anvendelsen av skattelovgivningen spørsmål om en gitt transaksjon representerer en ulovlig omgåelse av bestemmelsene, slik at det er grunnlag for å "skjære gjennom" de formelle disposisjoner som er truffet, og fastsette rettsvirkningene utfra den reelle situasjon. I en del av tilfellene dreier spørsmålet om gjennomskjæring seg om hvorvidt en gitt transaksjon skal få bestemte, normalt tilsiktete skattemessige virkninger eller ikke. Adgangen til å foreta gjennomskjæring er utviklet gjennom retts- og ligningspraksis vedrørende omgåelse av skattelovgivningen, og er bare aktuell hvor det foreligger reelle disposisjoner. Pro forma disposisjoner skal en generelt se bort fra.

Typisk for mange omgåelsesspørsmål er at en privatrettslig form utnyttes for å oppnå skattemessige fordeler som ikke er i overensstemmelse med det man antar er skattelovgivningens formål. Det er imidlertid klart at man ikke kan gripe inn mot ethvert slikt tilfelle. Det er akseptert langt på vei at skattytere innretter seg slik at skattebyrden blir lavest mulig. Det vanskelige er å trekke grensen mellom den akseptable skatteplanlegging og den uakseptable skattemogåelse.

Det er ikke tilstrekkelig til å ramme en transaksjon som ulovlig omgåelse at den er motivert av hensynet til å spare skatt. Det stilles to vilkår for at det skal foreligge omgåelse; transaksjonen må ha ingen eller bare få eller underordnede ikke-skattemessige virkninger, og resultatet må være i strid med de grunnleggende hensyn bak den aktuelle skatteregel (ofte kalt kravet til illojalitet).

3.

Når det gjelder spørsmålet om det kan foretas gjennomskjæring i de situasjoner som er skissert ovenfor, finnes det noe rettspraksis som gir veiledning. Høyesterett har bl a i to dommer (inntatt i Retts tidende 1925 s 472 og 1978 s 60) slått fast at en kan se bort fra privatrettslige transaksjoner som normalt må anses som gyldige og bindende ved ligningen dersom realiteten er at transaksjonen ikke har annet

formål enn en uakseptabel omgåelse av skattelovgivningen.

På bakgrunn av retts- og ligningspraksis må det antas at det etter omstendighetene kan foretas gjennomskjæring dersom en utenlandsk aksjonær i et norsk aksjeselskap har overdratt aksjer til en norsk skattyter umiddelbart før utdeling av utbytte når det samtidig er avtalt at den utenlandske aksjonæren skal kjøpe aksjene tilbake etter utbytteutdelingen til en pris som avspeiler det utdelte utbytte. Mye taler for at realiteten i en slik situasjon er at den utenlandske skattyteren har vært aksjonær hele tiden og at arrangementet må anses som en regulær skatteunndragelse. Selv om det ikke utrykkelig kan påvises at det var inngått en avtale på tilbakekjøp av aksjene før overdragelsen fant sted, vil et kort tidsrom mellom overdragelsene og størrelsen på vederlaget gi sterke signaler om at transaksjonene ikke har hatt annet formål og realitet enn å søke å unndra kildeskatt på aksjeutbytte.

Resultatet av en eventuell gjennomskjæring er at den utenlandske aksjonæren må tilordnes aksjeutbyttet og det skal trekkes kildeskatt selv om en norsk skattyter formelt står som aksjonær.

I forhold til de klare gjennomskjæringstilfellene kan det være vanskelig å trekke en grense mot transaksjoner som er reelle og ikke illojale i forhold til skattesystemet. Profesjonelle investorer opererer i stor grad i aksjemarkedet med kjøp og salg av aksjer innenfor et kort tidsrom, uten at det er noe illojalt preg eller betenkeligheter ved slike transaksjoner. Jeg er likevel opptatt av at ligningsmyndighetene nøye vurderer om det er grunnlag for å foreta gjennomskjæring. Dette vil kunne gi grunnlag for lignings- og rettspraksis som klargjør rekkevidden av omgåelsesregler for denne typen transaksjoner. Jeg vil imidlertid understreke at det tilligger ligningsmyndighetene å ta stilling til den behandlingen av konkrete tilfeller.

4.

I de situasjoner hvor retten til aksjeutbytte er overdratt til en norsk skattyter, oppstår det spørsmål om dette kan gjøres med virkning for ligningen. Den generelle regel i skatteretten er at det er eieren av et kapitalobjekt som skal inntektsbeskattes for eieravkastningen av det. Skattyter kan m a o ikke med virkning for den skattemessige tilordning gi bort avkastningen av et kapitalobjekt. Dersom skattyter skal oppnå å endre tilordningen, må han derfor i utgangspunktet overdra hele kapitalobjektet. I juridisk teori er det likevel antatt å være usikkert hvem som er skattepliktig for utbytte der er retten til utbytte er overdratt.

Ved overdragelse av rett til utbytte, og hvor vederlaget er bestemt ut fra at størrelsen på utbyttet er kjent før overdragelsen, må det imidlertid antas at det

er aksjonæren som må tilordnes utbyttet ved ligningen. Dette henger sammen med de gjennomskjæringssynspunkter som er behandlet ovenfor. Dersom transaksjonen ikke har noen realitet for partene ut over det å søke å unngå kildeskatt, vil det reelle forhold være at det er den utenlandske aksjonæren som oppbeholder utbyttet, og kildeskatt påløper.

5.

I den utstrekning de skisserte tilpasninger innebærer en ulovlig omgåelse av skattelovgivningen, kan flere typer sanksjoner være aktuelle. Sanksjonene vil både kunne omfatte de skattyterne som har vært involvert i transaksjonene, og de som har medvirket til gjennomføringen av dem.

Det forhold at skattyterne gir uriktige eller ufullstendige opplysninger om sine formues- eller inntektsforhold, regnes som skatteunndragelse, som etter omstendighetene er straffbar eller gir grunnlag for administrative sanksjoner. Skatteunndragelser er regulert ved bestemmelser i ligningsloven som gir hjemmel for ileggelse av tilleggsskatt og/eller straff. Straffelovens heleribestemmelse kan etter forholdene også komme til anvendelse, og gi grunnlag for en høyere straffeutmåling.

Reglene for ileggelse av tilleggsskatt er inntatt i ligningsloven §§ 10-2 til 10-4. Bestemmelsene kan benyttes dersom skattyter har unndratt eller forsøkt å unndra midler til beskatning. Det er et vilkår at skattyter har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger som har ført til eller kunne ha ført til for lav skatt. I et tilfelle hvor en utenlandsk skattyter er den reelle eier av aksjene ved utbytteutdelingen, plikter en å opplyse om dette. Manglende opplysninger om reelle eierforhold vil klart kunne oppfylle vilkårene for ileggelse av tilleggsskatt i henhold til ligningslovens bestemmelser.

Skatteunndragelse er også straffbart. Bestemmelsene om straff finnes i ligningsloven kapittel 12. I denne saken er det § 12-1 første ledd bokstav a som er aktuell. Vilkår for straff etter dette alternativet er at skattyter forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt ligningsmyndighetene uriktige eller ufullstendige opplysninger når han forstår eller bør forstå at dette kan føre til skatte- eller avgiftsmessige fordeler.

Regler om ileggelse av tilleggsskatt og straffeansvar kan være vanskelig å håndheve effektivt i forhold til utenlandske skattytere som ikke har annen tilknytning til Norge enn at de eier aksjer i norske selskaper. Reglene om straffeansvar for medvirkning i ligningsloven vil imidlertid kunne komme til anvendelse. Medvirker man til transaksjoner som er straffbare etter ligningslovens kapittel 12, eller er med på tilrettelegging av slike transaksjoner, kan man straf-

fes for medvirkning til skatteunndragelse. En som medvirker til at en norsk skattyter står som proforma eier av aksjer som tilhører en utenlandsk aksjonær, og formålet er å unndra kildeskatt på aksjeutbytte, vil således kunne straffes etter reglene om medvirkningsansvar. Det samme vil gjelde ved overdragelse av rett til aksjeutbytte. Positiv kunnskap om formålet med transaksjonen er ikke en forutsetning for medvirkningsansvar. Etter ligningsloven § 12-1 vil grov uaktsomhet være tilstrekkelig for straffeansvar.

I enkelte tilfeller kan det også være aktuelt å reise tiltale etter straffeloven § 317 om heleri. Dette vil det være adgang til dersom man kommer frem til at det er medvirket til å sikre utbytte av straffbar handling. Høyesterett har i kjennelse av 24. oktober 1997 (inntatt i Retstidene 1997 s 1637) slått fast at skatteunndragelse må regnes som straffbar handling på linje med de tradisjonelle vinningsforbrytelsene, og at spart skatt er å anse som utbytte. Dersom denne bestemmelsen skal kunne benyttes ved unndragelse av kildeskatt, må man først fastslå at den utenlandske aksjonæren har opptrådt på en slik måte at vilkårene for straff etter ligningsloven § 12-1 eller § 12-2 er oppfylt.

6.

Jeg ser meget alvorlig på de transaksjonene som pressen har avdekket forekommer i forbindelse med utdeling av utbytte til utenlandske aksjonærer. Skattedirektoratet vurderer kontrollrutiner for snarlig å kunne avdekke denne typen skatteunndragelser og eventuelt å iverksette nødvendige sanksjoner. Dette arbeidet skjer også i samarbeid med Kredittilsynet for å avdekke om norske institusjoner har medvirket til skatteunndragelser. I tilfelle vil det nøye bli vurdert sanksjoner mot aktuelle medvirkere. Departementet vil følge dette arbeidet.

Omgåelse av skatteregler reiser også lovgivningssspørsmål. Det er et mål å utforme skattereglene slik at de i størst mulig grad motvirker illojale omgåelser. Jeg vil derfor vurdere om det er behov for å fremme forslag om regelendringer for å motvirke slike illojale tilpasninger til regelverket. Jeg vil imidlertid påpeke at det kan være vanskelig å utforme regler som rammer slike illojale transaksjoner uten også å ramme fullt ut lojale transaksjoner. Det er også viktig å være klar over at regelendringer aldri vil kunne gjøre skattesystemet vantnett for illojale omgåelser. Ligningslovens bestemmelser om tilleggsskatt og straff utgjør, sammen med adgangen ligningsmyndighetene og domstolene har til å foreta gjennomskjæring, etter mitt syn gode virkemidler for å hindre illojale tilpasninger til norsk skattelovgivning.

Spørsmål nr. 158.

Innlevert 28. april 1998 av stortingsrepresentant Øystein Djupedal.

Besvart 6. mai 1998 av kirke-, utdannings- og forskningsminister Jon Lilletun.

Spørsmål:

«Mener statsråden at Oppfølgingstjenesten fungerer tilfredsstillende og hvilke forbedringstiltak kan eventuelt settes i gang?»

Begrunnelse:

Oppfølgingstjenesten har nå fungert i snart 4 år. Vi ser i dag store forskjeller i praktiseringen fra Arbeidskontor til Arbeidskontor. Det kan se ut som det bør arbeides for å få til en mer felles forståelse av regelverk og ordninger.

Områder det vil være spesielt viktig å få klarhet i, for å bedre og samordne OT-tjenestens arbeid er bl.a.:

- Hvilken ansvarsfordeling eksister mellom fylket og kommunen i forhold til OT-ungdom?

- Hvilke etat(er) i kommunen bør føle et særlig ansvar?

- Hva gjør OT med alle de ungdommene som ikke er formidlingsklare pga rusproblematikk m.m?

- Synkende arbeidsledighet fører til reduserte bevilgninger også til Arbeidskontorene. Dette fører til færre penger til tiltak rettet mot OT-ungdom. Dette til tross for det registreres stadig flere OT-ungdommer som trenger oppfølging. Misforholdet mellom de oppgaver reform-94 pålegger kontorene og de bevilgninger som stilles til rådighet blir stadig større. Kan det være en ide å øremerke økonomiske midler til OT-ungdom?

- Hva er den øvre grense for hva en praksisplass vil koste? Har departementet regnet på kostnader ved R-94 når det gjelder OT-tjenesten på Arbeidskontorene?

Svar:

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fastsatte 02.05.94 forskrift om fylkeskommunal oppfølgingstjeneste (OT). Forskriften har blant annet bestemmelser om formålet med oppfølgingstjenesten, målgruppa, oppgaver, samarbeid og samordning. Forskriften har ikke bestemmelser om organisering av tjenesten. Det er den enkelte fylkeskommunes ansvar.

Målgruppa for OT er rettselever som ikke har søkt opplæring eller tatt imot læreplass, som avbryter opplæringa, som ikke er i arbeid eller som har tapt retten enten som følge av bortvising eller heving av lærekontrakt.

Ifølge forskriften skal fylkeskommunen gjennom OT ha oversikt over målgruppa, rettlede ungdommene og gi dem et tilbud om opplæring, arbeid eller annen sysselsetting, som primært skal føre til enten stu-

diekompetanse, yrkeskompetanse eller delkompetanse innenfor videregående opplæring.

De av ungdommene som takker nei til et av tilbudene fra OT, og som ikke er i utdanning eller arbeid, skal OT holde kontakt med og gi et tilbud hvert år så lenge de er rettselever.

OTs oppgave er å sikre et tverretattlig samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlige instanser som har ansvar for målgruppa. Som aktuelle instanser for samarbeid nevner forskriften særlig grunnskolen, de videregående skolene, rådgivere, den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PPT), opplæringsadministrasjonen i fylkeskommunene, arbeidsmarkedsetaten og sosial- og helseetaten.

Tall fra OT i fylkeskommunene pr. 1. januar 1998 viser at 7% av ungdommene med rett til opplæring har hatt behov for hjelp og oppfølging. Ca 4% har tatt imot et tilbud, mens de andre 3% enten er under oppfølging eller har takket nei til oppfølging. Antallet som er registrerte i OT og som har behov for oppfølging, har holdt seg stabilt på mellom 6 og 7% fra 1995. Relativt sett har det derfor ikke vært en økning i antallet ungdommer som trenger oppfølging.

Antallet ungdommer som har sluttet i løpet av skoleåret har også holdt seg stabilt de siste årene. I 1997-98 gjelder dette omlag 3800, eller 2,3% av rettselevene. Tallene er pr. 1. januar 1998. Departementet innhenter nye tall pr. 1. juni 1998.

Evalueringa av Reform 94 viser at målgruppa for OT er sammensatt når det gjelder prestasjoner på skolen og når det gjelder hvilke problemer de sliter med. Dette vil få betydning for hvordan OT kan håndtere den enkelte. Hvilke etater på kommunalt, fylkeskommunalt eller statlig nivå som bør føle et særlig ansvar for å samarbeide med OT, vil derfor avhenge av behovene den enkelte ungdom har for oppfølging.

Evalueringa av Reform 94 viser også at det er særlig viktig å klargjøre hvilke ressurser og interesser den enkelte ungdom har, for det er dette som har mest å si for hvor vellykkede tiltakene skal bli. Av tiltak som er iverksatt hittil viser forskningen at det er en kombinasjon av opplæring i skole og arbeid eller arbeidstrening som gir de beste resultatene. Slik sett er arbeidsmarkedsetaten en meget viktig samarbeidspartner for OT.

Samarbeid og samordning av tiltak fra de ulike etatene har vært - og er fortsatt - en utfordring for OT. Ikke minst gjelder dette samarbeid med arbeidsmarkedsetaten. Evalueringa av Reform 94 viser at mens arbeidsmarkedsetaten venter at skolene driver diffe-

rensierte, individrettede opplegg slik at flere ungdommer kan nyttiggjøre seg skoletilbudet, venter OT-lederne at arbeidsmarkedsetaten relativt raskt kan stille med kvalitativt gode praksisplasser.

For å klargjøre ansvaret de ulike etatene har når det gjelder oppfølging av ungdom i OT, utarbeidet Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet, Kommunal- og arbeidsdepartementet og Barne- og familiedepartementet rundskrivet F 73-95: «Oppfølgingstjenesten - samarbeid og samordning av tiltak mellom ulike kommunale og fylkeskommunale etater og arbeidsmarkedsetaten». Rundskrivet slår fast at den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten ikke skal ta over oppgavene til de ulike etatene, men bidra mest mulig til samordning av innsatsen overfor de unge, og sørge for gode rutiner for kontakt mellom etatene. OT er altså i seg selv ikke en etat som skal ha egne tiltak overfor ungdom som følges opp. Tiltakene er det samarbeidspartene som har og setter i verk. OTs oppgave er å veilede og kanalisere ungdom til fortsatt opplæring, arbeid eller til tiltak som de samarbeidende instansene administrerer.

Om ansvaret til arbeidsmarkedsetaten sier rundskriv F 73-95 at etaten fortsatt skal medvirke til at ungdomsgarantien blir oppfylt. Arbeidsmarkedsetaten skal blant annet tilby formidling, informasjon og yrkesveiledning. Rundskrivet slår fast at ungdom som ikke begynner i et opplæringstilbud eller som ikke lar seg formidle til ordinært arbeid, skal få tilbud om praksisplass. Det vil være mulig å kombinere praksisplass med skole gjennom et samarbeid med fylkeskommunen, men ansvarsfordelingen skal da være slik at skolemyndighetene står for den formelle, kompetansegivende opplæringen mens arbeidsmarkedsetaten står for praksisdelen. Kursstønad og eventuelle tilleggsytelser vil bli utbetalt til deltakere i praksisplass og deltakere i kombinerte opplegg, for de dagene de er i praksis.

I St prp nr 1 (1997-98), sier daværende KAD om sitt engasjement på feltet:

«Ei oppåve for arbeidsmarknadsetaten vil vere aktivt samarbeid med den fylkeskommunale oppfølgingstenesta om innsatsen overfor ungdom som ikkje nyttar seg av retten til vidaregåande opplæring.»

KAD understreker vidare at man i størst mulig grad vil gi OTs målgruppe tilbud om kombinerte opplegg.

Ved oppstart av R-94 ble de administrative kostnadene forbundet med drift av oppfølgingstjenesten kostnadsberegnet. Tiltakssiden ble ikke kostnadsberegnet, da tiltakene er oppgaver som uansett skulle vært utført som en del av de samarbeidende instansenes ordinære virksomhet, uavhengig av oppfølgingstjenestens eksistens.

Departementet har ikke oversikt over arbeidskontorenes kostnader når det gjelder innsats overfor ung-

dom som er registrerte i OT. Midler til drift av OT er en del av de samlede overføringene fra staten til fylkeskommunene. Departementet har heller ikke oversikt over fylkeskommunenes utgifter til OT særskilt.

En ungdom med rusproblemer er opplæringsmessig skolens ansvar så lenge han er elev. Det er derfor i første rekke skolens ansvar, i samarbeid med PPT for videregående skole, å vurdere mulige opplærings- eller praksistiltak overfor eleven. Elever som er under behandling for rusmisbruk, kan søke om å få utsatt retten til å ta ut sine tre/fem år i videregående opplæring.

Når representanten Djupedal omtaler gruppa «ungdommer som ikke er formidlingsklare på grunn av rusmiddelproblematikk m.m.», er det aktuelt å tenke på to hovedgrupper:

- Ungdom som ikke er formidlingsklare til læreplass, og som fremdeles er elever. De skal følges opp av den enkelte skole i samarbeid med PPT.

- Ungdom som har avbrutt opplæringa eller er bortvist fra skolen etter lvgo § 16, f.eks på grunn av rusproblem som gjør at de ikke er formidlingsklare til praksisplass eller arbeid. Disse skal følges opp av OT. Også for denne gruppa skal OT medvirke til at de ansvarlige instansene tar ansvar og iverksetter tiltak.

Enkeltindividets forutsetninger og behov vil gjøre at tiltakene varierer fra ungdom til ungdom. Det er derfor ingen fasit for hva OT gjør overfor denne ungdomsgruppa. Det som imidlertid kan sies nok en gang, er at så lenge OT finnes, vil ungdommene bli oppsøkt og fulgt opp hele perioden de er rettselever. OT bidrar til at tiltak blir iverksatt.

Fylkeskommunene har etablert rutiner for registrering av ungdom, og de har god oversikt over ungdomskullene. Tall fra fylkeskommunene viser at over 96% av elevene med rett til videregående opplæring er i utdanning eller arbeid. Registreringen av ungdommer i OT er stadig forbedret de siste årene, og departementet følger utviklingen gjennom halvårslige rapporteringer fra fylkeskommunene. På spørsmålet fra Djupedal vil jeg derfor svare at denne delen av OT fungerer tilfredsstillende.

På andre områder ser vi klarere utfordringer, og her har jeg allerede nevnt samarbeidet mellom etatene. Selv om ansvarsforholdene er klarlagte i Rundskriv F 73-95, ser vi at rutinene for samarbeid fungerer ulikt fra fylkeskommune til fylkeskommune, og at samhandlingen kan bli bedre.

Vest-Agder fylkeskommune starter i disse dager et treårig prosjekt for å teste ut en «Avklaringsarena for veiledning og formidling», et avklaringsverksted til bruk for oppfølgingstjenesten. Prosjektet tester ut noen av rammene for OTs virke som representanten Djupedal er opptatt av. Kommunene i Kristiansand-området deltar i prosjektet. Avklaringsverkstedet skal være et fysisk sted, knyttet til en bedrift eller et

lokale som en av prosjektpartnerne eier/leier, der elever som står i fare for å avbryte opplæringen kan utplasseres. Fylkeskommunens oppfølgingstjeneste, i samarbeid med arbeidsmarkedsetaten, opplæringskontor og tiltakskontor, skal bemanne avklaringsverkstedet. I prosjektperioden vil det også bli prøvd ut alternative avklaringsarenaer for elever som blir fulgt opp av OT.

Departementet vil gjennom SU-kontoret i Vest-Agder følge utviklingen i prosjektet nøye.

OT er et av de sentrale områdene i evalueringa av Reform 94. Høsten 1998 vil sluttrapportene fra for-

skerne blant annet ta for seg den siste utviklingen i organiseringen og samarbeidet innenfor OT og mellom etatene. Sentrale sider ved OT, som omfanget av ordningen, tiltak for ungdommene og samarbeid mellom etatene, vil få bred gjennomgang i stortingsmeldinga om videregående opplæring som kommer våren 1999. Dersom det skulle vise seg å bli nødvendig, vil departementet ta kontakt med Arbeids- og administrasjonsdepartementet for å klargjøre hvilke tiltak som må til for å bedre samarbeidet mellom OT og arbeidsmarkedsetaten.

Spørsmål nr. 159.

Innlevert 28. april 1998 av stortingsrepresentant Hallgeir H. Langeland.

Besvart 7. mai 1998 av kommunal- og regionalminister Ragnhild Queseth Haarstad.

Spørsmål:

«De nye saksbehandlingsreglene i plan- og bygningsloven har ført til en mer omfattende behandling av byggesøknader i svært mange kommuner, og med det også lengre saksbehandlingstid selv for enkle tiltak. Når vil departementet evaluere erfaringene med den «nye» plan- og bygningsloven, og hvilke tiltak vurderer regjeringen for å redusere «byråkratiet» og saksbehandlingstiden?»

Begrunnelse:

Målsettingen med de nye saksbehandlingsreglene i plan- og bygningsloven, som Stortinget vedtok våren 1995, var å forenkle byggesaksbehandlingen i kommunen. Kommunens arbeid skulle konsentreres om kontroll av innsendte papirer, godkjenning av ansvarlig utførende/samordnende foretak, samt godkjenning av kontrollplan og kontrollforetak.

I Ot.prp. nr. 39 (1993-94) antar regjeringen at «for kommunene medfører forslagene delvis andre arbeidsformer, men sannsynligvis ikke større arbeidsmengde».

Erfaringen svært mange kommuner har gjort er at de nye reglene fører til et omfattende skjemavelde og byråkrati, og stor arbeidsmengde knyttet til gjennomgangen av søknader/meldinger. Totalt sett synes loven å ha ført til en sterk økning i kommunenes arbeidsbyrde, og med det også lengre saksbehandlingstid selv for enkle tiltak.

Svar:

Det er riktig som De påpeker at det for tiden er lang saksbehandlingstid for byggesaker i en del kommuner. Dette har sammenheng med flere forhold, et-

ter min vurdering særlig at utbyggere og søkere hadde engstelse for det nye regelverket, slik at det ble levert unormalt stort antall søknader for behandling etter gammelt regelverk umiddelbart før overgangstiden utløp. Som eksempel på dette vil jeg vise til Trondheim kommune, som mottok 175 søknader i løpet av 4 timers åpningstid nyttårsaftnen, og 150 saker pr dag i romjula, mot normalt 250 saker pr måned.

Det blir dermed svært mange søknader som må behandles etter gammelt regelverk før man kan gå i gang med søknader innkommet etter at nytt regelverk er satt i kraft. Etter det jeg har fått opplyst, har en god del av disse "gamle" søknadene preg av hastverk og har krevd ekstra sorterings- og kompletteringsarbeid fra kommunenes side. De fleste kommunene har her vist stor velvilje, og har kanskje i for liten grad returnert søknadene som ufullstendige.

Det er altså dette "etterslepet" som, sammen med høy byggeaktivitet, skaper lang saksbehandlingstid, mens behandlingen av saker etter nytt regelverk ikke er kommet godt i gang. Situasjonen varierer imidlertid svært fra kommune til kommune, og en del kommuner har nå innarbeidet gode rutiner for søknadsbehandlingen. Kommunene har gjennomført mange tiltak innenfor opplæring og kvalitetsforbedring av saksbehandlingen, og etter en periode med en viss usikkerhet og kanskje litt for mye detaljorientering, tyder erfaringen hittil på at kommunene mestrer oppgaven. Kommunenes opplæring har i stor grad vært basert på et større informasjons- og opplæringsprogram overfor fylkesmannsembeter, kommuner og næringen. Det er produsert en del veiledningsmaterieill som suppleres kontinuerlig. Det vil i nær framtid bli sendt et rundskriv til kommunene om behandling

av enkle tiltak, unntak fra søknadsplikt, og forenklingstiltak ellers.

Departementet er opptatt av at intensjonen med lovendringen må oppfylles, og følger innføringen av det nye regelverket kontinuerlig, både i samarbeid med Statens bygningstekniske etat og gjennom kontakt med kommuner og representanter for bransjen.

Det er igangsatt et større evalueringsprosjekt. Norges Forskningsråd har også igangsatt et evalueringsprosjekt med sikte på å se på reformen fra byggherre- og bransjesiden.

Departementet vil på denne bakgrunn vurdere en lov- og forskriftsgjennomgang, bl a når det gjelder behov for justeringer og forbedringer.

Spørsmål nr. 160.

Innlevert 29. april 1998 av stortingsrepresentant Steinar Bastesen.

Besvart 5. mai 1998 av justisminister Aud-Inger Aure.

Spørsmål:

«Er de anbefalinger gruppen gav fulgt opp? Er det tatt en endelig avgjørelse i denne saken?»

Begrunnelse:

I forbindelse med behandlingen av St prp nr 42 (1996-97) om samtykke til ratifikasjon av samarbeidsavtale av 19. desember 1996 mellom partene i Schengenavtalen og Schengenkonvensjonen, og Island og Norge om avskaffelse av personkontrollen på de felles grenser, ble det fra Utenrikskomiteens side stilt spørsmål om hvilke konsekvenser samarbeidsavtalen vil få for norske fiskefartøyer. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra Justisdepartementet, Fiskeridepartementet og Toll- og avgiftsdirektoratet som skulle se på spørsmålet. Jeg viser da til brev fra daværende Justisminister Gerd-Liv Valla, datert 9. juni 1997, til Utenrikskomiteen, der gruppens foreløpige konklusjoner ble lagt fram. I nest siste avsnitt sies det: «Etter en samlet vurdering foreslår gruppen at de anlegg som er godkjent som leveringssted for fisk langs kysten etter reglene om kvalitetskontroll med fisk og fiskevarer - i dag omlag ca. 600 - godkjennes som grenseovergangssted for fiskefartøyer (dvs ikke maritim trafikk generelt). For at ordningen skal la seg gjennomføre i praksis og fungere etter sin hensikt, foreslår gruppen videre at den nærmere kontroll som myndighetene eventuelt måtte

anse det nødvendig å foreta, gjennomføres med mobile enheter.»

Svar:

Justisdepartementet har initiert en mer utdypende utredning av de foreløpige anbefalingene fra gruppen, med særlig vekt på økonomiske og administrative konsekvenser. I denne sammenhengen uttalte gruppen: "Ettersom rapporten kun redegjør for foreløpige konklusjoner har arbeidsgruppen ikke vurdert de økonomiske og administrative konsekvensene av sine forslag....For å få et korrekt bilde av disse konsekvensene foreslår gruppen at de økonomiske og administrative konsekvensene utredes særskilt."

Utredningen vil behandle de økonomiske og administrative konsekvenser ved implementering av Schengen-regelverket for så vidt gjelder yttergrensekontroll langs kysten og overvåking av skipstrafikken. Kontroll av personer ombord i fiskefartøy, cruiseskip, lystfartøy, ferger fra ikke-Schengenland og andre typer skipstrafikk skal utredes nærmere. Forskjellige måter å gjennomføre grensekontrollen på skal også beskrives mer detaljert. Konklusjonene fra utredningen vil bli tatt inn i en samlet Stortingsproposisjon vedrørende behovet for lovendringer og de økonomiske og administrative konsekvenser ved implementering av Schengen-regelverket.

Spørsmål nr. 161.

Innlevert 29. april 1998 av stortingsrepresentant Aud Gaundal.

Besvart 7. mai 1998 av finansminister Gudmund Restad.

Spørsmål:

«Må det fortsatt være slik at barna skal ha en fast bostedsadresse, og er det mulig å finne skattemessige ordninger som gir større stabilitet i familiens økonomi? Dette kan også praktisk ha betydning bl.a. i forhold til bostøtte.

Hva ville statens utgifter anslagsmessig blitt hvis begge foreldrene ved delt omsorgsansvar fikk skatteklasse II?»

Begrunnelse:

I skilsmisser hvor det foreligger enighet om delt omsorg for barn oppstår to problem:

1. Folkeregistret skal på papiret ha en fast bostedsadresse for barna. Dette ifølge regelverket.

2. En konsekvens av delt omsorg er at foreldrene annet hvert år er i skatteklasse I og skatteklasse II.

Begge disse er vanskelig i praksis:

Folkeregisterets krav blir ikke rett i forhold til virkeligheten, fordi barna delvis bor hos mor og delvis hos far. Foreldrene må da bestemme seg om barna skal ha felles bostedsadresse eller om søskenflokken skal bo på forskjellige adresser.

Hvis foreldrene fører opp barna på to bostedsadresser, vil papirene vise at både mor og far har barn boende hos seg og dermed kan begge foreldrene ha skatteklasse to. Dette til tross for delt foreldreansvar.

Svar:

Etter skatteloven § 75 andre ledd skal enslige forsørgere lignedes i klasse 2. Har foreldrene delt daglig omsorg for barnet ved at barnet etter avtale eller rent faktisk oppholder seg like lenge hos hver av foreldrene, er det i ligningspraksis lagt til grunn at hver av foreldrene blir ansett som enslig forsørger annet hvert år. Forsørgerfradrag gis også annet hvert år, slik at den av foreldrene som lignedes i klasse 2 vedkommende år innrømmes forsørgerfradraget dette året.

Ved at foreldre med delt omsorg anses som enslig forsørger annet hvert år, vil den ilignede skatt for foreldrene variere en del fra år til år. Dagens ligningspraksis er begrunnet i praktiske hensyn. Dersom for-

eldre med delt omsorg skal gis en jevnere årlig skattebelastning, må enten begge foreldrene lignedes i klasse 1 hvert år eller begge lignedes i klasse 2 hvert år. Dersom foreldrene med delt omsorg lignedes i klasse 2 hvert år, vil imidlertid dette føre til at foreldre med delt daglig omsorg kommer betydelig bedre ut skattemessig enn foreldre som bor sammen med felles barn eller som har valgt en annen omsorgsform etter samlivsbrudd. Dette vil lett kunne bli oppfattet som urimelig. Jeg finner det også uheldig om skatte-reglene skulle påvirke hvilken omsorgsfordeling foreldre avtaler etter et samlivsbrudd, selv om jeg ser at allerede dagens regler har enkelte slike uheldige virkninger. Jeg vil derfor ikke nå foreslå at foreldre med delt omsorg skal lignedes i klasse 2 hvert år.

Dersom en ønsker at foreldre med delt omsorg skal lignedes i klasse 2 hvert år, vil dette mest hensiktsmessig kunne gjennomføres ved en endring av skatteloven § 75 andre ledd. For å oppnå en slik endring er det ikke nødvendig å gi regler om at et barn skal ha fast bostedsadresse hos begge foreldrene. Å åpne for at barn av foreldre med delt omsorg skulle kunne ha fast bostedsadresse to forskjellige steder, vil også kunne medføre store praktiske problemer i forhold til en rekke andre regler som knytter rettigheter og plikter til valg av bosted, og som forutsetter at en person bare er registret med et bosted. Etter min mening bør det derfor ikke åpnes for at et barn skal kunne stå registrert med bosted to forskjellige steder på samme tid.

Finansdepartementet har dessverre ikke oversikt over hvor mange foreldre som i dag har delt omsorg for barn, og det er derfor ikke mulig å gi et overslag over økningen i statens utgifter dersom foreldre med delt omsorg får krav på å bli lignede i klasse 2 hvert år.

Konklusjon:

Foreldre med delt omsorg for et barn bør fortsatt gis klasse 2 annet hvert år. Barn av foreldre med delt omsorg bør også bare være registrert med en bostedsadresse.

